

Forskning, innovasjon og økonomisk vekst **VEKSTFORSK**

2007 - 2011

Sluttrapport

© **Norges forskningsråd 2013**

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen foreligger kun i elektronisk utgave.

Oslo, august 2013

ISBN 978-82-12-03242-2 (pdf)

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innledning.....	4
Økonomi.....	4
Aktiviteter.....	4
Administrasjon	9
Resultater.....	9
Samlet vurdering og utfordringer framover	12
Vedlegg	155

Forord

Satsingen *Forskning, innovasjon og økonomisk vekst*, VEKSTFORSK, ble startet opp i 2007 etter initiativ fra Nærings- og handelsdepartementet. Satsingen har vært finansiert med midler fra Nærings- og handelsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

NHD har også tidligere bidratt til å finansiere programmer rettet inn mot kunnskapsgrunnlaget for næringsrelevant innovasjons-, og forskningspolitikk, blant andre *Kunnskapsgrunnlaget for nærings- og innovasjonspolitikken*, KUNI (2002-2006). NHD ønsket at den nye satsingen skulle være en tematisk smalere og mer spisset satsing enn de foregående. Det var særlig ønskelig å styrke den samfunnsøkonomiske forskningen på feltet, samtidig som det innovasjonsfaglige perspektivet skulle videreutvikles.

VEKSTFORSK har vært en begrenset, men målrettet satsing med et totalbudsjett i underkant av 25 mill. kroner for femårsperioden 2007-2011. Forskning for innovasjons- og forskningspolitikk står sentralt og videreføres i andre programmer og satsinger i Forskningsrådet, blant annet i *Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken*, FORFI, *Mer entreprenørskap*, MER, og *Virkemidler for regional FoU og innovasjon*, VRI.

Jon Holm
Avdelingsdirektør
Divisjon for vitenskap

Innledning

Navn på satsingen: Forskning, innovasjon og økonomisk vekst (VEKSTFORSK)

Satsingens hovedmål: Styrke kunnskapsgrunnlaget for den næringsrelevante forsknings- og innovasjonspolitikken, gjennom en miljø- og kompetansebyggende satsing innenfor samfunnsøkonomisk og innovasjonsteoretisk forskning.

Et notat om satsingens faglige og tematiske grunnlag, utarbeidet av Forskningsrådet i nær dialog med NHD, ble lagt til grunn for arbeidet med satsingen og for føringene i utlysningen av forskningsmidler (se vedlegg 1).

Virkeperiode: 2007 - 2011

Styringsgruppe: Professor Kristine Bruland (leder), seniorforsker Lennart Elg, sjeføkonom Knut Anton Mork, senterleder Karen Siune, ekspedisjonssjef Kjerstin Spjøtvoll, professor Anders Sørensen (se vedlegg 2).

Økonomi

<i>Satsingens finansieringskilder:</i>	Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet
<i>Totalt disponibelt budsjett:</i>	24,8 mill. kroner (NHD 20,0; KD 4,8)
2006:	4,9 mill. kroner
2007:	5,2 mill. kroner
2008:	4,9 mill. kroner
2009:	4,9 mill. kroner
2010:	4,9 mill. kroner

Aktiviteter

Viktigste aktiviteter i programperioden

Satsingens overordnede mål har vært å styrke kunnskapsgrunnlaget for den næringsrelevante forsknings- og innovasjonspolitikken, gjennom en miljø- og kompetansebyggende satsing innenfor samfunnsøkonomisk- og innovasjonsteoretisk forskning. Det har vært en målsetning at forskningen skulle gi en bedre forståelse av rammebetingelsenes betydning for økt verdiskaping gjennom innovasjon. Satsingen har også hatt som mål å bidra til økt kunnskap om forsknings- og utviklingsaktiviteter og innovasjonsprosesser i foretakene, herunder hvilke krefter som motiverer og bidrar til disse og hvordan offentlige virkemidler kan støtte opp om slike aktiviteter på en effektiv måte.

VEKSTFORSK har arrangert en årlig møteplass for formidling og diskusjon mellom forskerne og brukerne av forskningen fra næringsliv og forvaltning. Seminarene og konferansene har vært godt besøkt, med deltakelse fra departementene, virkemiddelapparatet, næringslivet, forskere, studenter og representanter fra Forskningsrådets administrasjon. Satsingens styringsgruppe har vært aktive deltakere på disse årlige samlingene. I tillegg til generell orientering om prosjektenes fremdrift, har forskerne formidlet funn og resultater fra forskjellige deler av prosjektene og relatert disse til den internasjonale forskningsfronten og til aktuelle innovasjonspolitiske spørsmål.

Utlysning og tildeling av midler

Det ble lyst ut midler til forskningsprosjekter i februar 2007, og mottatt 13 søknader ved søknadsfristen i april 2007. Et internasjonalt ekspertpanel ga en faglig vurdering av søknadene. Satsingens styringsgruppe, oppnevnt av Divisjonsstyret for vitenskap, fattet deretter vedtak om tildeling av midler i juni 2007. I samsvar med utlysningen ble det bevilget midler til to prosjekter:

- *R&D, Industry Dynamics and Public Policy*, ved Handelshøyskolen BI
Samarbeidspartner: Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Prosjektleder: professor Espen Moen
- *Understanding innovation in a globalizing economy*, ved Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Samarbeidspartnere: Universitetet i Agder, Handelshøyskolen BI og CIRCLE (Lunds univ.)
Prosjektleder: professor Olav Spilling

Prosjektet ved BI har hatt sin hovedtyngde innenfor samfunnsøkonomisk forskning, prosjektet ved NIFU innenfor innovasjonsteoretisk forskning. Det ble fordelt 11,55 mill. kroner til hvert av prosjektene over en fireårs-periode. I 2009 ble ett av delprosjektene under NIFUs prosjekt skilt ut som et selvstendig, mindre prosjekt:

- «*Globally distributed knowledge network*», ved Handelshøyskolen BI
Prosjektleder: professor Eli Moen

Seminarer og konferanser

2008: Den første konferansen i regi av VEKSTFORSK ble holdt i juni 2008 i Oslo, med om lag 40 deltakere. Konferansen fungerte som et seminar, der satsingens prosjekter ble presentert og diskutert. Programmet inneholdt også korte foredrag om spesifikke tema holdt av forskere knyttet til prosjektene, blant annet:

- *Innovasjonsprosesser i norske industribedrifter* v/ Helge Godø (NIFU)
- *Globaliserte nettverks betydning for innovasjonsprosesser* v/ Eli Moen (BI)
- *Regionale innovasjonssystemers betydning i en globalisert økonomi* v/ Arne Isaksen (UiA)
- *Internasjonal handel, omallokering og vekst* v/ Karen Helene Ulltveit-Moe (UiO)
- *Entreprenørskap og FoU* v/ Knut Røed, Frischsenteret
- *Forskning og utvikling, næringsdynamikk og offentlig politikk* v/ Espen Moen (BI)

2009: Den andre konferansen ble holdt i september 2009 med om lag 45 deltakere, fra academia, forvaltningen og Forskningsrådet. Funn og resultater fra prosjektene ble presentert og diskutert. Av innlegg som ble holdt, kan nevnes:

- *Entreprenørskap i Norge: Hvem er de og hvordan går det med dem?* v/Knut Røed (Frisch-senteret)
- *Patenter i et dynamisk perspektiv* v/ Christian Riis (BI)
- *Knowledge transfer in R&D-projects – the impact of project member diversity* v/ Silja Korhonen-Sande (BI)
- *Network scope and innovation performance. On the importance of diversity in external linkages* v/ Sverre Herstad (NIFU)
- *Innovation modes, knowledge flows and social capital: Example from regional industries in Norway* v/ Ingrid Helene Garmann Johnsen (UiA)

2010: VEKSTFORSK-konferansen i 2010 ble arrangert i september, med om lag 40 deltakere. Etter nesten tre års arbeid kunne prosjektene presentere interessante funn gjennom sju foredrag med forberedte kommentarer:

- *Å vokse som Kina* v/ Kjetil Storesletten (UiO). Kommentator: Knut Anton Mork (Handelsbanken)
- *Utdannelse og erfaring - kilder til eksportørenes overlegenhet* v/ Karen Helene Ulltveit-Moe (UiO). Kommentator: Arvid Raknerud (SSB)
- *Subsidiering av FoU på nye teknologier* v/ Tom-Reiel Heggedal (BI). Kommentator: Kjell Arne Brekke (UiO)
- *Globalisering og utviklingen av nye forretningsmodeller i norsk industri* v/ Eli Moen og Silja Korhonen-Sande (BI). Kommentator: Ole Johnny Olsen (UiB)
- *Hva kan skape regionale fortrinn i en global økonomi? En studie av bedrifters innovasjonsaktivitet i regionale næringsmiljøer* v/ Arne Isaksen og Ingrid Johnsen (UiA). Kommentator: Ove Langeland (NIBR)
- *Nordisk innovasjonspolitik i komparativt perspektiv* v/ Bjørn Asheim (CIRCLE) og Åge Mariussen (Nordlandsforskning). Kommentator: Olav Wicken (TIK, UiO)
- *Strategier og arbeidsmåter i et utvalg av innovative norske industribedrifter – resultater fra den internasjonale MINE-undersøkelsen* v/ Helge Godø (NIFU). Kommentator: Sigmund Aslesen (Fafo)

2012: I januar 2012 arrangerte Forskningsrådet en bredt anlagt forsknings- og innovasjonspolitisk konferanse med internasjonale innledere, basert på samarbeid mellom VEKSTFORSK og programmene *Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken* (FORFI) og *Mer entreprenørskap* (MER). På den samme konferansen ble også resultater fra programmene *Demokrati, styring og regionalitet* (DEMOSREG), og *Virkemidler for regional FoU og innovasjon* (VRI) presentert. Se vedlegg 3.

Konferansen fungerte som en avslutningskonferanse for VEKSTFORSK, og resultater fra satsingens prosjekter var en sentral del av konferansens program. Konferansen hadde meget god oppslutning med totalt 180 deltakere over to dager. Forskere utgjorde tyngdepunktet blant deltakerne. For øvrig var deltakerne fra virkemiddelapparatet, utviklingsaktører, interesseorganisasjoner, bedrifter og departementer. Det kom positive tilbakemeldinger fra deltakerne om at forskningsprogrammer, som på ulikt vis bidrar til å styrke kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken, samarbeider om en møteplass.

Konferansen resulterte i tre artikler som ble publisert på Forskningsrådets nettsider. To av disse presenterer resultater om innovasjon og entreprenørskap, med utgangspunkt i resultatene fra VEKSTFORSK, se vedlegg 5a og 5b. Forskning om entreprenørskap er videreført gjennom et prosjekt i programmet MER.

I tillegg dekket Finansavisen konferansens entreprenørskapsdel med en artikkel på trykk 27.1.2012 med tittelen «Ledighet gir nyskaping», se vedlegg 5c.

På grunnlag av de positive erfaringene med konferansen besluttet Forskningsrådet å etablere en forsknings- og innovasjonspolitisk konferanse som en fast møteplass. I februar 2013 ble konferansen *Kunnskap for samhandling og endring* holdt i Oslo, med kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken som hovedtema. Også denne konferansen var en suksess, med høyt deltakerantall. Neste konferanse planlegges våren 2014.

Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt samarbeid har vært sentralt i de to største prosjektene. Espen Moens prosjekt ved Handelshøyskolen BI, «*R&D, Industry Dynamics and Public Policy*», har hatt et omfattende samarbeid med forskere fra økonomimiljøet ved Universitetet i Århus, blant annet professor Dale T. Mortensen (nobelprisvinner i økonomi). Prosjektet og funn fra analysene har vært presentert på en rekke universiteter og konferanser i Europa og USA. Flere av publikasjonene fra prosjektet er samforfattet med forskere fra andre land.

Innenfor Olav Spillings NIFU-prosjekt «*Understanding innovation in a globalizing economy: The Norwegian case*», har et av delprosjektene inngått i en større internasjonal survey, MINE – «*Managing Innovation in the New Economy*». Deltagelsen i surveyen har gitt grunnlag for å sammenligne innovasjonsaktiviteten i norske foretak med aktiviteten i foretak i Europa, USA og Asia. I et annet delprosjekt er norsk innovasjonspolitikk sammenliknet med Danmark, Finland og Sverige, basert på nordiske samarbeid.

Prosjektet «*Globally distributed knowledge network*», ledet av Eli Moen, Handelshøyskolen BI, har hatt stor nytte av samarbeid med det EU-finansierte prosjektet TRANSLEARN.

Regional- og distriktpolitisk relevans

Et delprosjekt under NIFUs prosjekt har den regionale dimensjonen ved innovasjon som tema. Her analyseres blant annet betydningen av sosial kapital for innovasjon og læring i en region (Agder). Et funn er at bedrifter dominert av praksisorientert innovasjonsaktivitet, har sterke bånd til uformelle aktører på regionalt nivå, mens bedrifter med en mer forskningsbasert innovasjonsaktivitet har sterke bånd til kunnskapsorganisasjoner utenfor regionen, og er mindre forankret i regionen. Et annet av NIFUs delprosjekter analyserer den regionale innovasjonspolitikken i Norge. Analysene viser at den regionale innovasjonspolitikken i stor grad følger anbefalinger fra nettverks- og systemtilnærmingen i innovasjonsteorien. Disse tilnærmingene bygger langt på vei på empiriske studier av forholdsvis sterke regionale klynger og innovasjonssystemer. Den regionale innovasjonspolitikken kan derved være en politikk som er lite tilpasset svake distriktsområder med tynt næringsliv og få eller ingen næringsklynger, høyskoler eller andre kunnskapsorganisasjoner. Virkemidler rettet inn mot enkeltbedrifter kan være mer relevant enn system- og klyngepolitikk i svake distriktsområder.

Miljørelevans

Et delprosjekt under NIFUs prosjektet har gjennomført en casestudie av et transnasjonalt kunnskapsnettverk knyttet til CO₂-fangst og lagring (CCS). Studien viser at dette nettverket har hatt stor betydning som bidragsyter til kunnskapsoverføring, og til å legge grunnlaget for utvikling av kommersiell virksomhet rettet mot fangst og lagring av CO₂.

Nøkkeltall, aktiviteter

Antall prosjekter: 3

Antall dr.grads.stipendiater: 2, herav en kvinne

Antall postdoktorstipendiater: 2, herav en kvinne

Administrasjon

Administrative kostnader: 1,04 mill. kroner.

Administrative kostnader dekker utgifter til søknadsbehandling og styringsgruppens møter, samt seminarer og konferanser og programrefusjon til Forskningsrådet.

Styringsgruppen har hatt 5 møter i perioden. I tillegg har styringsgruppen deltatt på satsingens seminarer og konferanser.

Resultater

Høydepunkter og funn

Globally distributed knowledge networks, Handelshøyskolen BI (prosjektleder Eli Moen)

Dette prosjektet har gått i dybden på et tema av betydning for næringsrettet innovasjonspolitik i Norge: Hvordan og hvorfor globalt konkurransedyktige selskaper innenfor næringer med høyteknologiske produkter og tjenester kan være lokalisert innen perifert koordinerte økonomier, som Norges? Prosjektet har gjennom casestudier innenfor tre selskaper i høyteknologiske næringer analysert kunnskapsgenerering og innovasjonsprosesser i innovasjonsdrevne norske bedrifter som deltar i globaliserte kunnskapsnettverk.

Prosjektet har gitt ny kunnskap om interaksjon mellom prosesser i samfunnet og i selskapene knyttet til innovasjon, og om hvordan dette har gjort det mulig for norske selskaper å konkurrere i det globale markedet. Som et hovedfunn pekes det på betydningen av nasjonal institusjonell kontekst, herunder norske særtrekk som høyt utdannet arbeidskraft samt en sterk tradisjon for samarbeid i arbeidslivet. På virksomhetsnivå analyseres organisatorisk kapasitet til å utnytte innovasjonspotensialet i *eksisterende* og *nye* produkter/markeder samtidig (*exploit & explore*); såkalt ambidekster organisering/innovasjon. Tradisjonelt er de to typene innovasjon fordelt på ulike enheter i bedriften – med varierende grad av samspill. Prosjektet har særlig hatt fokus på medarbeidernes betydning og bidrag. Det empiriske materialet viser at en arbeidskultur (som den norske) preget av myndige (empowered) og kundeorienterte medarbeidere fremmer utviklingen av virksomheter som kan balansere operative og innovative funksjoner og enheter.

Prosjektets utvidete innovasjonsbegrep og eksplorative karakter gir både teori- og metodebidrag til innovasjonslitteraturen. Prosjektets empiriske funn vil kunne være til nytte for næringslivet og bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget for innovasjons- og forskningspolitikken.

Understanding innovation in a globalizing economy: the Norwegian case, NIFU (prosjektleder Olav Spilling)

I delprosjektet om *innovasjonsprosesser* spørres det om *flernasjonale selskaper kan fungere som brobyggere mellom det norske innovasjonssystemet og utenlandske nettverk*? Ebersberger og Herstad (2011a) viser at utenlandsk eierskap er assosiert med en økt sannsynlighet for frikobling fra samarbeidsnettverk i Norge. Det er norske foretaks egen internasjonalisering gjennom direkte investeringer som bidrar til de sterkeste koblingene til utenlandske nettverk. Lokalisering av hovedkontor og forankring på eierskapssiden fremstår som viktig for flernasjonale selskapers posisjon og rolle i det norske innovasjonssystemet. Av dette følger at offentlig eierskap, i mangel på sterke private miljøer som kan sikre en slik forankring, spiller en betydelig, men lite synlig rolle i innovasjonssystemet. Innovasjonspolitik i bred forstand bør også inkludere tiltak for å styrke det private innenlandske eierskapet.

Analysen av betydningen av såkalt *åpne innovasjonsprosesser*, i form av kjøp av teknologi og forskningstjenester fra eksterne aktører sammenliknet med annen FoU-innsats, viser at egenutført FoU i bedriftene er svært viktig (Ebersberger og Herstad 2011b). Dette styrker bedriftenes egne spesialiserte kompetanse, absorpsjonskapasitet og dermed innovasjonsevne. Innkjøp av forskningstjenester har positive effekter kun i samspill med annen, bedriftsforankret kunnskapsutvikling. På samfunnsnivå gir analysene grunnlag for å sette et stort spørsmålstegn ved det norske virkemiddelapparatets fokus på næringslivets kjøp av forskningstjenester fra universiteter og institutter, på mulig bekostning av egen kunnskapsoppbygging på nye teknologiske områder.

Prosjektet har lagt mye arbeid i å gjennomføre en spørreundersøkelse basert på et spørreskjema utviklet ved École Polytechnique de Montréal, MINE *Managing Innovation in the New Economy*. Den internasjonale spørreundersøkelsen har svar fra ca. 1000 foretak. I Norge ble spørreundersøkelsen gjennomført med et mindre utvalg av svært innovative og lønnsomme industriforetak, plukket ut i samarbeid med Norsk Industri.

Analysen av det norske materialet viser at de fleste av foretakene baserer sine innovasjonsstrategier i hovedsak på interne ressurser. De vektlegger bruk av de ansattes kreativitet og evne til idegenerering, de benytter interne komiteer for å velge ut nye ideer for oppfølging, og legger stor vekt på analyser av markeder og brukerbehov i sine produktutviklingsprosesser. I kontrast til dette er det noen foretak som vektlegger tett kontakt med ekstern ekspertise i sitt innovasjonsarbeid, og samspill med oppstartsbedrifter som springer ut av universitetsmiljøer. Analysen av det internasjonale materialet tyder på at asiatiske selskaper har en bedre utviklet praksis for å søke etter nye ideer, og at de i større grad søker ekspertise utenfor selskapet, som fra universiteter. Norske og europeiske/amerikanske foretak legger i større grad vekt på den kommersielle utnyttelsen av eksisterende produkter (exploitation activities). Dermed preges de i større grad av inkrementelle innovasjoner enn de asiatiske selskapene som inngår i undersøkelsen.

Regionale aspekter. Dette delprosjektet tar utgangspunkt i et analytisk rammeverk, opprinnelig utviklet i regi av EU. Rammeverket utprøves både som redskap for å studere potensialet for næringsutvikling i en region, og som grunnlag for å foreslå strategier og virkemidler i regional nærings- og innovasjonspolitik. Rammeverket tar utgangspunkt i at regionale fortrinn langt på vei kan skapes gjennom aktivt samarbeid mellom offentlige og private aktører. Rammeverket er utviklet primært for store byområder, med et variert næringsliv, avanserte universitets- og forskningsmiljøer og godt fungerende regionale innovasjonssystemer. Analysene viser at

rammeverket også *kan* brukes for mindre, norske regioner (Agder), og for framvoksende og små kulturnæringer (i Oslo); regionale næringer som stort sett ikke er forankret i godt fungerende regionale innovasjonssystemer.

Innovasjonspolitik. I dette delprosjektet har det vært gjennomført omfattende studier av den norske innovasjonspolitikken, samlet i en bok med artikler av flere forfattere (Spilling, red, 2010). Innovasjonspolitikken innhold gjennomgås – og sammenliknes med innovasjonspolitikken i Danmark, Finland og Sverige. Innovasjonspolitikken drøftes ut fra ulike perspektiver, herunder globalisering og betydningen av deltakelse i globale nettverk, men også ut fra et regionalt perspektiv. Analysene viser at Finland og Sverige har en mer eksplisitt innovasjonspolitik enn Danmark og Norge, med et sterkt fokus på forskningsbasert innovasjon i et system som omfatter kunnskapsproduserende FoU-institusjoner og kunnskapsanvendende foretak, ofte lokalisert i klynger. I Norge finner man ikke en tilsvarende systematisk og koordinert satsing på utvikling av innovasjonssystemet. Danmark er det landet som har det minst uttalte systemperspektivet i sin innovasjonspolitik, her er politikken i stor grad preget av klynger og nettverkstiltak.

Det konkluderes med at innovasjonspolitikken har en relativt svak posisjon i Norge. Utover generelle formuleringer om at innovasjonspolitikken skal bidra til å utvikle et bærekraftig samfunn, mangler det tydelige perspektiver for hvilke sentrale utfordringer innovasjonspolitikken skal bidra til å løse. Den gunstige utviklingen av oljeøkonomien kan ha tilslørt det langsiktige behovet for omstillinger. Det konkluderes med at det er behov for et sterkere koordinerende organ på regjeringnivå som gir grunnlag for en mer helhetlig politikk, samt et virkemiddelapparat som kan arbeide mer målrettet med innovasjon, og som kan utvikle en tydeligere rolle som strategisk aktør i implementeringen av innovasjonspolitikken.

R&D, Industry Dynamics and Public Policy, Handelshøyskolen BI (prosjektleder Espen Moen):

En viktig del av dette prosjektet har vært å bygge opp og bearbeide et nytt, meget omfattende og innholdsrikt datasett med forløpsdata av høy kvalitet, basert på koblet registerinformasjon. Datasettet inneholder regnskapsdata på bedriftsnivå, eierskapsdata og arbeidstakerdata, og data om investeringer i R&D. Eksplorative studier av datasettet har resultert i blant annet fem masteroppgaver. Fra disse kan nevnes: Manganelli (2008) finner ingen positiv sammenheng mellom bedriftenes investeringer i R&D og produktiviteten i senere perioder. Burchardt og Moen (2009) finner positive spillovereffekter fra bedrifter som investerer i R&D på bedrifter som er lokalisert i nærheten. Aas og Momqvist (2010) studerer turnover i arbeidsmarkedet og finner at produktive bedrifter har en raskere vekstrate enn mindre produktive bedrifter, men forskjellene er relativt små.

Entreprenørskap er et sentralt tema i prosjektet – som grunnlag for å forstå industridynamikken i en økonomi. Analyser av mikrodata for norsk næringsliv viser ingen sammenheng mellom R&D-intensitet i foretakene og entreprenørskapsrate. Dette behøver imidlertid ikke å bety at R&D er uviktig for etablering av nye bedrifter. Mangel på statistisk sammenheng kan skyldes at antall bedriftsetableringer knyttet til R&D er for lite til at det fanges opp i et stort materiale. Det er også gjort analyser av karakteristika ved entreprenører (knyttet til alder, kjønn, familiebakgrunn, yrkesbakgrunn), samt økonomisk avkastning av entreprenørskap (Berglann, Moen, Røed og Skogstrøm 2009, 2010, 2011). Det synes ikke å være en sammenheng mellom R&D i en bedrift, og entreprenørskap hos bedriftens ansatte. Personer med teknologisk utdanning er ikke særlige høyere representert enn andre utdanningsgrupper når det gjelder entreprenørskap.

Er det en sammenheng mellom kognitive evner og entreprenørskap? Dette er tema i en empirisk analyse basert på kognitive evner målt ved tester gjennomført ved sesjon, og entreprenørskapsraten (Skogstrøm, 2012). Det påvises at entreprenørskapsraten i betydelig grad avhenger av kognitive evner for personer med lav utdanning, mens dette i mindre grad gjør seg gjeldende for personer med høy utdanning.

I hvilken grad bidrar internasjonal handel til industridynamikk? Irarrazabal, Moxnes og Ulltveit-Moe (2009, 2010) tar utgangspunkt i tidligere empiriske studier som viser at eksportbedrifter er mer produktive enn andre bedrifter. De benytter det nyutviklede datasettet til å analysere hvorvidt eksportpremien kan forklares ved at eksportbedrifter benytter innsatsfaktorer med høyere kvalitet (særlig høyere utdannet arbeidskraft) enn andre bedrifter. Det synes som om opptil to tredeler av den såkalte produktivitetspremien til eksportbedrifter skyldes at eksportbedrifter benytter bedre kvalifisert arbeidskraft enn øvrige bedrifter. Relatert til samme tema har Storesletten med medforfattere (Song, Storesletten og Zilibotti, 2011) utviklet en modellramme som gir en bedre forståelse av veksten i Kina.

For analyse av *betydningen av friksjoner i arbeidsmarkedet for R&D og industridynamikk* har Garibaldi og Moen (2010) utviklet et verktøy for å studere reallokering av arbeidstakere på bedrifter, og dermed bedriftenes vekst over livsløpet. Heggedal, Preugschat og Moen (2011) har utviklet et modellapparat for å studere effektene av *kunnskapsspredning gjennom jobbskifte*, der arbeidstakerne fra innovative bedrifter kan spre kunnskapen til andre bedrifter ved å skifte jobb. Selv om spredning av informasjon gjennom mobilitet er gunstig isolert sett, kan det redusere bedriftenes incentiver til egen innovasjon.

En viktig del av prosjektet gjelder *offentlig innovasjonspolitik*. Et bidrag av Shi og Riis (2009, 2011) studerer optimal patentering i et dynamisk perspektiv, der en tar høyde for at patentbeskyttelse kan dempe innovasjoner i fremtiden. To andre arbeider, utført av henholdsvis Riis og av Nilssen med medforfattere, studerer egenskaper ved forskjellige former for anbudskonkurranser som utvelgelsesmekanisme. Heggedal (2011) stiller spørsmålet om hvorvidt R&D-støtte bør gis til nye eller modne næringer. I et arbeid av Maurseth (2012) gis en oversikt over kunnskapsstatus knyttet til R&D politikk.

Utvalgte referanser:

- Aas, Ø. N. and Momqvist, J. (2010). "Industry Dynamics and Productivity: The Effect of Productivity Change on Worker Reallocation". Master thesis BI.
- Berglann, H., Moen, E. R., Røed, K., and Skogstrøm J.F. (2011). Entrepreneurship: Origins and Returns. *Labor Economics*. Vol 18(2), pp. 180-193.
- Ebersberger, B., and Herstad, S. (2011a). Go abroad or have strangers visit? On organizational search spaces and local linkages. *Journal of Economic Geography*, doi: 10.1093/jeg/lbq057.
- Ebersberger, B., and Herstad, S. (2011b). Product innovation and the complementarities of external interfaces. *European Management Review*, DOI: 10.1111/j.1740-4762.2011.01014.x.
- Garibaldi, P. and Moen, E. R (2010). "Competitive on-the-job-Search", Invited session, Society for Economic Dynamics (SED) annual meeting in Montreal.
- Heggedal, T. R., Moen, E. R., and Preugschat, E (2011). "Knowledge Spillovers in Competitive Search Equilibrium". Presented at (for instance) Research seminar, University of Oslo, Oslo.

- Irarrazabal, A., Moxnes, A. and Ulltveit-Moe, K. H. (2010). "Heterogeneous firms or heterogeneous workers? Implications for the exporter premium and the impact of labor reallocation on productivity". CEPR Discussion paper no. 7577. Submitted second round to Review of Economics and Statistics.
- Maurseth, P.B. (2012). "Utfordringer for norsk forskningspolitikk". Memorandum.
- Song, Z, Storesletten, K., and Zilibotti, F. (2011). Growing like China. *American Economic Review*, vol. 101(1), pp. 196-233.
- Spilling, O. R. (red.) (2010). *Innovasjonspolitik. Problemstillinger og utfordringer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Riis, C, and Shi, S. (2011). "Sequential innovation, R&D intensity and patent policy". Presented at (for instance) Econometric Society European Meeting 2011.
- Skogstrøm, J.F. (2012). "Entrepreneurial School Dropouts: A Model on Signalling, Education and Entrepreneurship". Memorandum 10/2012, Department of Economics, University of Oslo.

Resultatindikatorer

Avlagte doktorgrader: 2 stipendiater, herav 1 kvinne

Mastergrader: 5

Vitenskapelig publisering, totalt: 148

Annen publisering/formidling, totalt: 27

Herunder:

- *Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfellevurdering: 17 (se vedlegg 4 for oversikt)*
- *Andre vitenskapelige publikasjoner med fagfellevurdering: 23*
- *Andre faglige rapporter: 25*
- *Populærvitenskapelig- og allmennrettet formidling: 25*
- *Foredrag og presentasjoner: 51*

Samlet vurdering og utfordringer framover

Samlet vurdering av framdrift, måloppnåelse og nytte

Utllysningen av midler til forskerprosjekter i VEKSTFORSK ble tatt i mot med stor interesse og resulterte i 13 søknader av gjennomgående høy faglig kvalitet, fra et bredt spekter av samfunnsvitenskapelige forskningsmiljøer; universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Innenfor satsingens budsjett var det mulig å finansiere to prosjekter av relativt stor størrelse, og det ble lyst ut midler med sikte på å finansiere ett prosjekt innenfor henholdsvis samfunnsøkonomisk og innovasjonsteoretisk forskning. I tråd med føringer i utlysningen ble det ved valg av prosjekter lagt vekt på at forskningsmiljøene måtte kunne vise til solid og faglig bred kompetanse innenfor det feltet det ble søkt om midler til, og at vertsinstitusjonen skulle kunne videreutvikle kompetansen opparbeidet gjennom prosjektet. I samsvar med satsingens formål ble det lagt vekt på miljø- og kompetansebygging, herunder nyrekruttering. Søknadsbehandlingen resulterte i ett prosjekt med en samfunnsøkonomisk innfallsvinkel og ett prosjekt med et innovasjonsfaglig perspektiv, der et delprosjekt senere ble skilt ut som et eget prosjekt.

I tråd med målet om policyrelevans er satsingens prosjekter i stor grad empiriske, basert på både kvalitative og kvantitative data og analysemetoder. Prosjektene har stått for innsamling, utvikling og tilrettelegging av surveydata og registerdata. Dette er tid- og ressurskrevende arbeid, som også vil gi framtidig avkastning - som grunnlag for nye analyser og vitenskapelig publisering, men også for policyrelevante utredninger. Rekruttering av stipendiater (doktorgrads- og postdoktorstipendiater) til prosjektene i satsingen har også vært krevende fordi tilgangen på gode kandidater innenfor aktuelle fagområder er knapp.

Prosjektene har generelt hatt god framdrift, både når det gjelder selve arbeidet og interaksjonen med andre forskere, og når det gjelder publisering og formidling. I forhold til opprinnelige planer, der prosjektene skulle ferdigstilles i løpet av 2010, ble avslutningen av noen av delprosjektene forsinket. Dette skyldes blant annet at arbeid med data og rekruttering har tatt lengre tid enn planlagt. Ved utgangen av 2011 hadde alle tre prosjekter levert sluttrapporter som ble godkjent. For alle prosjektene var det ved sluttrapporteringen publikasjoner under arbeid og til fagfelleevaluering.

Mål om kunnskapsutvikling for næringsrelevant innovasjons- og forskningspolitikk; herunder teori- og metodeutvikling og internasjonale sammenlikninger

Prosjektene dekker et bredt spekter av problemstillinger og tema. Perspektivet i analysene spenner fra mikronivå med studier av individuell atferd hos bedrifter, arbeidstakere og entreprenører herunder deres tilpasning til ulike offentlige virkemidler under varierende rammebetingelser, via mesonivå med fokus på næringer, klynger og regioner, til makroøkonomiske perspektiver og effekter av ulike typer rammebetingelser skapt gjennom nasjonal nærings-, innovasjons- og forskningspolitikk.

Vurdert ut fra den store aktiviteten innenfor prosjektene og det store antallet vitenskapelige publikasjoner, har satsingen gitt vesentlige bidrag til kunnskapsutviklingen, herunder både teori- og metodebidrag. Mye av forskningen har direkte politikkrelevans for norske myndigheter. Andre deler av forskningen tar opp mer grunnleggende problemstillinger og er derfor av mer indirekte relevans for politikktutvikling. Det er for tidlig å si på hvilke områder satsingen har bidratt med kunnskap som blir stående og/eller blir tatt i bruk – som grunnlag for nye vitenskapelige arbeider og som grunnlag for konkret politikk- og virkemiddelutvikling.

I flere av publikasjonene fra prosjektene gjøres det sammenlikninger mellom land, basert på analyser av norske data og sammenliknbare resultater fra andre land. De fleste av disse analysene tar opp avgrensede problemstillinger. Ett av prosjektene gjør en mer systematisk komparativ analyse, det gjelder NIFUs analyse av norsk innovasjonspolitikkk basert på en sammenlikning mellom Norge, Sverige, Danmark og Finland.

Mål om miljø- og kompetansebygging; nasjonalt og internasjonalt samarbeid

For vertsinstitusjonene og deres samarbeidspartnere har midlene fra VEKSTFORSK gitt muligheter for kompetanseutvikling og nettverksbygging, nasjonalt og internasjonalt. Også gjennom lønnsmidler til stipendiater har satsingen bidratt til å styrke et forskningsfelt som er relativt svakt utviklet i Norge. For at VEKSTFORSK skal kunne bidra til en varig styrking av dette fagmiljøet, må vertsinstitusjonene ta ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle de siste års miljø- og kompetansebygging. VEKSTFORSK har hatt begrensede midler og forventningene til satsingens bidrag til utvikling av fagfeltet må være deretter. Satsningen gjennom VEKSTFORSK bør ses i sammenheng med andre forskningsprogrammer i Forskningsrådet med relevans for forsknings- og innovasjonspolitikkk, blant annet programmene *Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken*, FORFI, *Mer entreprenørskap*, MER, og *Virkemidler for regional FoU og innovasjon*, VRI.

Mål om møteplass for forskere og brukere av forskning

Det er gjennomført tre konferanser/seminarer i regi av VEKSTFORSK som møteplass for forskere og brukere av forskning, samt en større konferanse i samarbeid med andre programmer i Forskningsrådet der også brukersiden var sterkt representert. I tillegg er prosjektene finansiert av VEKSTFORSK presentert på ulike typer forskningspolitiske og faglige arrangementer.

Utfordringer framover

Det er fortsatt behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget for den næringsrelevante innovasjons- og forskningspolitikken. Samfunnsmessige og teknologiske endringer tilsier at vi neppe «kommer i mål»; kunnskapen må stadig videreutvikles og oppdateres. Innovasjons- og forskningspolitikk er sentrale politikkområder for samfunnets verdiskaping, og dermed også for velferdsutviklingen. Vår forståelse av innovasjons- og forskningsprosesser og av hvordan resultatene fra slike prosesser kan tas i bruk i vare- og tjenesteproduksjon, må videreutvikles, som grunnlag for utforming av treffsikre virkemidler som stimulerer til innovasjon og bærekraftig vekst. Dette er komplekse problemstillinger som forutsetter robust og forskningsbasert kunnskap.

Det er langt fra enkelt å identifisere effekter av forskning: effekter på kunnskapsutvikling, innovasjonsevne og verdiskaping. Det forutsetter forskning basert på perspektiver, teori og metode fra flere fag og disipliner. Det krever også tilgang til ulike typer data av høy kvalitet, nye typer data og nye kombinasjoner av kjente data. En bedre forståelse av effektene er imidlertid nødvendig som begrunnelse for forskningens samfunnskontrakt og for å rettferdiggjøre bruk av stadig mer offentlige midler til forskning og innovasjon.

Det synes fortsatt behov for miljø- og kompetanseutvikling, herunder nyrekruttering, til norsk forskning på innovasjons- og forskningsprosesser og på innovasjons- og forskningspolitikk. Søknadene om midler fra VEKSTFORSK viste at mange fagmiljøer med ulik disiplinorientering har kompetanse og kapasitet til å bidra. Prosjektene som fikk midler har vist at selv en begrenset satsing som VEKSTFORSK gir ringvirkninger. Det etableres nettverk og samarbeid med studenter og andre forskere, nasjonalt og internasjonalt. Studentene og mange av forskerne har vært trukket inn som aktive partnere i prosjektene, og har rettet egen forskning inn mot satsingens tema. Dette gjelder både innenfor de innovasjonsfaglige forskningsmiljøene, men kanskje særlig

innenfor de samfunnsøkonomiske. Slike ringvirkninger styrker mulighetene for at en tidsbegrenset satsing får langvarige effekter.

For et forholdsvis lite forskingsområde vil en fortsatt målrettet satsing kunne være nødvendig for å videreutvikle kompetansen som er utviklet på grunnlag av VEKSTFORSK (og tidligere programmer og satsinger). Vertsinstitusjonene er i tråd med utlysningen forpliktet til å bidra til dette. Også Forskningsrådet vil bidra. Som nevnt over, vil forskning for innovasjons- og forskningspolitikk stå sentralt og videreføres i andre programmer og satsinger i årene framover.

Vedlegg 1:

Forskning, innovasjon og økonomisk vekst VEKSTFORSK Faglig og tematisk grunnlag

Utllysning 18.02.2007

Søknadsfrist 18.04.2007

1. Bakgrunn

Forskning viser at forskning og innovasjon bidrar sammen med andre faktorer til økonomisk vekst og økt velferd. Hvor stort dette bidraget er, og hvilke andre faktorer og rammebetingelser som må være til stede, er gjenstand for debatt blant både forskere og politikere.

I Norge er det tverrpolitisk enighet om at både den offentlige og den private forskningsinnsatsen bør økes i årene som kommer. For at den offentlige innsatsen skal innrettes best mulig, må kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken styrkes. Vi må vite mer om hvilke mekanismer som stimulerer til økt forsknings- og innovasjonsaktivitet, og hvordan slike aktiviteter påvirker offentlig og privat verdiskaping.

Satsingen *Forskning, innovasjon og økonomisk vekst* er initiert av Nærings- og handelsdepartementet, og deretter utviklet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Finansdepartementet. Det er satt av 24 mill. kroner totalt for perioden 2007-2010. Midlene skal finansiere forskning som kan bidra til økt kunnskap om betydningen av FoU og innovasjon for offentlig og privat verdiskaping, og dermed styrke det teoretiske og empiriske kunnskapsgrunnlaget for den næringsrelevante forsknings- og innovasjonspolitikken. *Norges forskningsråd* har påtatt seg å forvalte disse midlene gjennom en åpen utlysning rettet mot norske forskningsmiljøer.

2. Mål

Målet for satsingen er å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom *en miljø- og kompetansebyggende satsing innenfor samfunnsøkonomisk forskning og innovasjonsteoretisk forskning*.

Det inviteres til forskning som kan gi en bedre forståelse av rammebetingelsenes betydning for økt verdiskaping gjennom innovasjon. Satsingen skal videre bidra til økt kunnskap om forsknings- og utviklingsaktiviteter og innovasjonsprosesser i foretakene, hvilke krefter som motiverer og bidrar til disse og hvordan offentlige virkemidler kan støtte opp om slike aktiviteter på en effektiv måte. Sammen vil dette gi et bedre beslutningsgrunnlag for den næringsrelevante forsknings- og innovasjonspolitikken.

Foruten å styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming skal forskningen gi innsikt og være til nytte for næringsliv og forvaltning, samt bidra til begreps- og teoriutvikling. Etter en periode med kompetanseutvikling skal miljøene kunne levere forskning av høy kvalitet og samtidig bidra som diskusjonspartner og leverandør av kunnskapsgrunnlag for politikkutforming til departementene og Forskningsrådet.

Med begrensede midler og en målsetting om å utvikle miljøer av høy kvalitet, er det nødvendig å konsentrere innsatsen. Det legges opp til å bevilge midler til 2 miljøer. Dette skal i utgangspunktet være et *samfunnsøkonomisk* og et *innovasjonsteoretisk* miljø. Et godt kvalifisert miljø kan imidlertid kombinere de to perspektivene. Miljøene kan være basert på samarbeid mellom flere

institusjoner, men med en tydelig *vertskapsinstitusjon* som forplikter seg til å ivareta støttefunksjoner underveis, og som kan følge opp og videreutvikle den kompetansen som opparbeides i løpet av satsingsperioden.

Vertskapsinstitusjonen må kunne dokumentere solid faglig kompetanse innenfor relevante fagområder og må kunne vise hvordan prosjektet det søkes om midler til, bygger på og støtter opp under annen forskningsinnsats ved institusjonen. Vertskapsinstitusjonen må ha gode relasjoner og gjerne samarbeide aktivt med andre forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Prosjektene det søkes om midler til, skal omfatte både seniorforskere og rekrutteringstiltak i form av doktorgrads- og/eller postdoktorstipendier. Forskningen bør basere seg på internasjonale sammenlikninger for å identifisere kritiske utviklingstrekk for norsk økonomi og norsk næringsliv.

Det er et mål å skape en møteplass for forskere og brukere av forskning gjennom *en årviss konferanse* for diskusjon og formidling. Prosjektlederene i satsingens prosjekter forpliktes til å delta i gjennomføringen av dette.

3. Faglig og tematisk grunnlag

Økonomisk vekst er et resultat av flere faktorer, blant annet teknologisk og organisatorisk framgang, tilgang på realkapital og på arbeidskraft, og ikke minst samfunnets og virksomhetenes evne til å utvikle og ta i bruk ny teknologi og ny kunnskap. Utdanning og FoU er en forutsetning for at et samfunn skal kunne tilegne seg ny kunnskap. Innovasjon innebærer å ta i bruk slik kunnskap, ved å omsette ideer i nye produksjonsmetoder og nye produkter med sikte på kommersialisering av eksisterende ideer.

Ut fra formålet med satsingen vil det i utgangspunktet siktes mot å finansiere *kompetanseutvikling innenfor to hovedområder, samfunnsøkonomisk forskning og innovasjonsteoretisk forskning*. Dette er likevel ikke til hinder for at ett forskningsmiljø kan søke midler til utvikling av kompetanse på *begge* områdene. En slik tilnærming kan være i form av to separate søknader fra samme miljø eller én søknad som dekker begge hovedområdene. For å kunne komme i betraktning må søkermiljøene kunne dokumentere solid og bred faglig kompetanse innenfor det området det søkes om midler til å utvikle (eventuelt begge områder). Avsnittene 3.1 og 3.2 gir eksempler på perspektiver og problemstillinger innenfor hvert av de to hovedområdene. Eksempelene er ment som illustrasjoner, ikke som avgrensninger.

3.1 Samfunnsøkonomiske og bedriftsøkonomiske perspektiver

Det inviteres til økonomisk forskning, både grunnforskning og anvendt forskning med forsknings- og innovasjonspolitisk relevans. Søkermiljøene må kunne vise til etablert kompetanse innenfor fagområder med relevans for forståelsen av samfunnsøkonomisk lønnsomhet og økonomisk vekst. Miljøene bør kunne bidra til å belyse forsknings- og innovasjonspolitiske utfordringer med utgangspunkt i drivkreftene for FoU og kunnskapsakkumulasjon. Noen eksempler på perspektiver og problemstillinger:

- Økt verdiskaping innebærer at produktive virksomheter ekspanderer, at nye foretak etableres og at virksomhet som ikke lengre er lønnsom, avvikles. Denne prosessen forutsetter en omfordeling av arbeidskraft og realkapital både innenfor og mellom virksomheter, ofte også mellom næringer og regioner. Det inviteres til forskning som gir innsikt i virksomhetenes beslutninger knyttet til FoU og andre innovasjonsaktiviteter som konkurransefaktor, samt foretakenes fokus på immaterielle verdier og sikring av immaterielle rettigheter. Videre inviteres det til forskning som gir kunnskap knyttet til utforming av offentlig politikk som har til hensikt å påvirke virksomhetenes beslutninger når det gjelder investeringer i FoU og innovasjon.

- Det er til dels store forskjeller mellom *næringer* i forskningsintensitet. Slike forskjeller kan blant annet være et resultat av graden av konkurranse og markedsregulering. Det inviteres til forskning som gir innsikt i hvordan slike forhold påvirker innovasjonsaktiviteten innen næringer.
- For økonomisk utvikling på *makronivå* er tilgang på kapital og arbeidskraft sentrale størrelser. Kunnskapsakkumulasjon og -spredning, ofte representert ved FoU og utdanning, er betraktet som særlig viktige forklaringsfaktorer for vekst. Det inviteres til forskning som gir økt forståelse av slike faktorerens betydning for økonomisk vekst, og hvordan offentlig politikk kan påvirke disse sammenhengene.

3.2 Et innovasjonsteoretisk perspektiv

Det inviteres til forskning som kan bidra til videreutvikling av forståelsen av hvordan innovasjoner framkommer og spres i foretakene og i samfunnet. Søkermiljøene må kunne vise til etablert kompetanse innenfor innovasjonsteori, herunder teori knyttet til innovative prosesser og innovasjonssystemets sammensetning og rolle i økonomien. Det inviteres til forskning som kombinerer teoretisk innsikt og relevans for politikktutforming. Noen eksempler på perspektiver og problemstillinger:

- Innovasjon bygger på ny kunnskap og nye kombinasjoner av kjent kunnskap. Ny kunnskap kan genereres fra praktisk erfaring, systematisk forskning og utvikling eller en kombinasjon av de to. Innovasjon skjer ofte i et samspill mellom ulike aktører der både samarbeid og konkurranse kan virke stimulerende. Det inviteres til forskning som øker forståelsen av hvordan *kunnskapsakkumulasjon og -spredning* skaper grunnlag for og inngår i suksessfulle innovasjoner på ulike områder av økonomien.
- Innovasjon avhenger av et vellykket samspill mellom en rekke aktører. Det er i virksomhetene kunnskap omsettes til nye produktløsninger og smartere arbeidsformer. Innovasjon foregår i skjæringsfeltet mellom bransjer, sektorer eller mellom fagområder. Graden av konkurranse kan ha betydning for innovasjon, og arbeidstakere som står overfor høye krav til læring, kan bli mer innovative enn de ville blitt i mindre krevende organisasjoner. Krevende og deltakende kunder kan også være pådrivere eller ressurser for innovasjon. Samtidig finnes krefter som virker mot innovasjon. Det inviteres til forskning som gir innsikt i hvordan ulike *innovasjonsdrivere* kan forsterkes gjennom utformingen av offentlig politikk.
- Omstilling skjer ved nedleggelse og fremvekst av nye bedrifter og bransjer, samt gjennom videreutvikling av etablerte bedrifter. Innovasjon og nyskaping er sentralt i alle disse formene for omstilling. Det inviteres til forskning som gir kunnskap om politikktutformingens rolle for kommersialisering og forretningsutvikling.

4. Organisering og krav til søknader

Utlysningen gjelder for perioden 2007-2010 og har et totalbudsjett på om lag 24 mill. kroner. Det inviteres til å søke om støtte til *forskerprosjekt*. Alle søknadene blir vurdert av et internasjonalt ekspertpanel oppnevnt av Forskningsrådet. Deretter vil en styringsgruppe oppnevnt av Forskningsrådet ta beslutning om bevilgning basert på utlysningen, søknadene og ekspertpanelets vurderinger. Ett av medlemmene i styringsgruppen oppnevnes etter forslag fra Nærings- og handelsdepartementet. Forventet svar på søknadsbehandlingen er ca. 15.06.07.

Det legges opp til å bevilge midler til 2 miljøer. Dette skal i utgangspunktet være et *samfunnsøkonomisk* og et *innovasjonsteoretisk* miljø. Et godt kvalifisert miljø kan imidlertid kombinere de to perspektivene. Miljøene kan være basert på samarbeid mellom flere institusjoner, men med en tydelig *vertskapsinstitusjon* som forplikter seg til å ivareta støttefunksjoner underveis, og som kan følge opp og videreutvikle den kompetansen som opparbeides i løpet av satsingsperioden. Hvert miljø kan sende inntil to søknader.

- Forskningsmiljøet som søker om midler, skal ha forankring i en norsk forskningsinstitusjon som er vertskapsinstitusjon for prosjektet og ivaretar støttefunksjoner i prosjektperioden, samt videreutvikler kompetansen opparbeidet ved prosjektperiodens avslutning
- Forskningsmiljøet skal dokumentere solid og bred faglig kompetanse innenfor det området (de områder) det søkes om midler til å videreutvikle. Det må framgå av søknaden hvordan prosjektet passer inn i vertskapsinstitusjonens fagprofil
- Hvert miljø kan sende inntil to søknader
- Søknader bør omfatte rekrutteringstiltak i form av doktorgrads- og /eller postdoktorstipendier
- Prosjektstart tidligst 01.08.07. Det kan søkes om midler for perioden til og med 31.12.10. Prosjektslutt senest utgangen av 2011
- Anbefalt prosjektstørrelse: 2,5-3,5 mill. kr per år i minst 3 år
- Av likestillingshensyn vil det, under ellers tilnærmet like forhold, gis prioritet til søknader som har god kjønnsmessig balanse i forskergruppen
- Det er et mål å skape en møteplass for forskere og brukere av forskning gjennom *en årvisse konferanse* for diskusjon og formidling. Prosjektlederne i satsingens prosjekter forpliktes til å delta i gjennomføringen av dette
- Søknaden skal skrives på engelsk
- Søknaden må vedlegges CV for prosjektleder. Dessuten skal CV for eventuelle andre nøkkelpersoner i prosjektet vedlegges (ikke flere enn 4)
- Søknaden må vedlegges en kompetansebeskrivelse (institusjons-CV) for vertskapsinstitusjonen

Utover det ovenstående, gjelder de generelle føringene for søknadstypen *forskerprosjekt*, noe som innebærer at vitenskapelig kvalitet i forskningen er et sentralt kriterium i søknadsvurderingen.

Vedlegg 2:

Forskning, innovasjon og økonomisk vekst VEKSTFORSK

Styringsgruppe

Oppnevnt av Divisjonsstyret for vitenskap

Professor Kristine Bruland (leder), Universitetet i Oslo/Université de Genève

Seniorforsker Lennart Elg, VINNOVA

Sjeføkonom Knut Anton Mork, Handelsbanken

Senterleder Karen Siune, Dansk Center for Forskningsanalyse

Ekspedisjonssjef Kjerstin Spjøtvoll, Nærings- og handelsdepartementet*

Professor Anders Sørensen, Copenhagen Business School

*Mette Wikborg og Ola Nafstad, begge NHD, var medlemmer før Spjøtvoll (2007-2010)

Programkoordinator

Seniorrådgiver Janicke Anne Giæver, Forskningsrådet

Vedlegg 3:

Forsknings- og innovasjonspolitisk konferanse

Håndverkeren Kurs- og konferansesenter, Oslo
25. og 26. januar 2012

Forskningsrådet inviterer til konferanse om sentrale aspekter ved kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken.

Konferansen er et samarbeid mellom flere forskningsprogrammer i Forskningsrådet som alle bidrar til kunnskapsutvikling for forsknings- og innovasjonspolitikken.

Konferansen er to-delt. Første del omhandler måling av resultater og effekter av forskning og innovasjon, et sentralt forskningstema i programmet FORFI.

Forskningsbudsjettene har vokst betydelig i senere år: Hva får vi igjen? Problemstillingen er høyaktuell både i Norge og internasjonalt og var utgangspunkt for Fagerbergutvalgets innstilling. Vi spør: Hva kan måles, hva kan ikke måles? Hva er hensiktsmessige indikatorer? Finnes «best practice»? Problemstillingene drøftes videre i en egen workshop samme dag.

Del to av konferansen retter et kritisk søkelys på innovasjonspolitikk og innovasjonssystem og markerer avslutningen av programmet VEKSTFORSK. Denne delen av konferansen belyser også forskning i programmene DEMOSREG, MER og VRI.

Vi spør: Hva er hovedproblemene med norsk innovasjonspolitikk – og hva er dilemmaene? Er det grunnleggende analysekonseptet innovasjonssystem hensiktsmessig for politikk og analyse? Og hvordan utvikle en hensiktsmessig politikk fremover?

Videre vil innovasjonsprosesser og entreprenørskap stå på dagsorden: innovasjonsprosesser i og mellom bedrifter, regional innovasjon og etablering av ny virksomhet – hvilken rolle spiller innovasjon i verdiskapning?

Deler av programmet vil foregå på engelsk.

Middagen 25. januar på Håndverkerstuene

25. januar – dag 1

08:30 **Registrering og kaffe**

09:00 **Velkommen**

Arvid Hallén, administrerende direktør, Norges forskningsråd

09:10-13:00 **Results and benefits of science investments**

Moderator: Enrico Deiacò

09:10 **Putting the Science into Science Measurement**

Dr. Julia Lane, Program director, National Science Foundation, US

Discussion

Introduction to discussion by Kyrre Lekve, State Secretary, Norwegian Ministry of Research and Education

10:20 **Measuring the Returns to R&D**

Bronwyn Hall, Professor, Maastricht University

Discussion

Introduction to discussion by Carl Gjersem, Senior Advisor, Norwegian Ministry of Trade and Industry

11:30 **Coffee and cake**

11:50 **Impacts and collaborative linkages: next generation bibliometric measures and assessments of research and innovation**

Robert Tijssen, Professor, Leiden University

Discussion

Introduction to discussion by Bjørn Haugstad, Director of Department of Research Administration, University of Oslo

12:55 **Conclusion**

by Enrico Deiacò, Chair of FORFI Programme board/Head of Department, Growth Analysis

13:00-14:00 **Lunsj**

14:00-17:30 **Parallelt program**

Forskning og nytte – resultater og effekter av forskning og innovasjon

Workshop (begrenset deltakelse)

Workshopen skal sammen med konferansen gi innspill til utlysning av midler i 2012 gjennom FORFI-programmet.

14:00-17:30 **Parallelt program**

Norsk innovasjonspolitik og verdiskaping gjennom innovasjon

14:00 **Innovasjonspolitikken og innovasjonssystemforståelsen**

Kritisk søkelys på det norske innovasjonssystemet og den norske innovasjonspolitikken

Bjørn T. Asheim, professor, CIRCLE/Lunds universitet, og Olav Spilling, forsker, NIFU

Lukket forståelse av åpne systemer? Innovasjonspolitikens dilemmaer

Stig-Erik Jakobsen, professor, Samfunns- og næringslivsforskning (SNF)

Diskusjon rundt bordene og i plenum

Fasilitator: Daniel Ras-Vidal, innovasjonspolitisk rådgiver, NHO

16:15 **Pause**

16:30 **Hvordan norske bedrifter innoverer i et globalt marked**

Kunnskapsflyt og innovasjonsprosesser i selskaper

Silja Korhonen-Sande, førsteamanuensis, Handelshøgskolen ved UMB

Innovasjon, patenter og offentlige støtteordninger

Cristian Riis, professor, Handelshøgskolen BI

Fasilitator: Knut Anton Mork, medlem i styringsgruppen for VEKSTFORSK/sjeføkonom Handelsbanken

17:30 **Aperitiff på Håndverkerstuene**

18:00 **Middag på Håndverkerstuene**

26. januar – dag 2

09:00-13:15 ***Norsk innovasjonspolitik og verdiskaping gjennom innovasjon***

09:00 **Research on entrepreneurship**

Entrepreneurship. A summary of results from VEKSTFORSK
Espen R. Moen, Professor, Norwegian School of Management

Who starts a new business in Norway? Research results and presentation of the data accumulated

Knut Røed, Senior Research Fellow, Frisch Centre, University of Oslo

It's the Opportunity Cost, Stupid! How Self-Employment Responds to Financial Incentives

Mirjam van Praag, Professor, Amsterdam Business School

The family - a hindrance or motivation for women's and men's entrepreneurship?

Marit Rønsen, Senior Researcher, Statistics Norway

Facilitator: Kristianne Storehaug, Principal, Econ Pöyry

11:10 **Pause med kaffe og kake**

11:25 **Forskning om regional innovasjon**

Norsk regional innovasjonspolitik: Lite tilpasset svake områder?

Arne Isaksen, professor, Universitet i Agder

Innovasjon gjennom samhandling: Hvordan innoverer bedrifter i Troms?

May-Britt Ellingsen, seniorforsker, NORUT Tromsø

Hvordan styrke regionale fortrinn gjennom innovasjonspolitikken - en sammenligning mellom Norge og Danmark.

Rolf Røtnes, direktør, DAMVAD Norge

Facilitator: Åse Kaurin, spesialrådgiver, Norges forskningsråd

13:10 **Avslutning**

Anne Kjersti Fahlvik, divisjonsdirektør, Norges forskningsråd

13:15-14:00 **Lunsj**

Konferansen er et samarbeid mellom Forskningsrådets programmer **VEKSTFORSK**, **FORFI**, **MER**, **VRI** og **DEMOSREG**.

<p>FORFI - Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken</p>	<p>FORFI skal utvide og videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for ulike aktører med ansvar for forsknings- og innovasjonspolitikken.</p> <p>FORFI skal støtte og trekke veksler på uavhengig og kritisk internasjonal forskning av høy faglig kvalitet og søke å bidra til metode og teoriutvikling. FORFI har også som mål å fungere som arena for læring og dialog mellom policyutviklere på ulike nivåer, forsknings- og utdanningsinstitusjonene inkludert, og forskere.</p>
<p>VEKSTFORSK - Forskning, innovasjon og økonomisk vekst</p>	<p>Forskning, innovasjon og økonomisk vekst, VEKSTFORSK, er en miljø- og kompetansebyggende satsing innenfor samfunnsøkonomisk og innovasjonsteoretisk forskning. VEKSTFORSK har hatt som mål å styrke kunnskapsgrunnlaget for den næringsrelevante forsknings- og innovasjonspolitikken, i tillegg til å gi innsikt til nytte for næringsliv og forvaltning.</p> <p>VEKSTFORSK er under avslutning, og har finansiert to prosjekter ved NIFU og ett ved Handelshøyskolen BI. Prosjektene har levert mange spennende resultater, og vil presentere noen av høydepunktene fra forskningen på konferansen.</p>
<p>MER - Mer entreprenørskap</p>	<p>MER skal øke kunnskapsnivået hos norske myndigheter, virkemiddelaktører og forskningsmiljøer om entreprenørskap generelt, og om kvinnelige entreprenører spesielt. Dette skal gi et bedre grunnlag for å utforme en hensiktsmessig politikk.</p> <p>MER arrangerer hvert halvår en møteplass der erfaringer og kunnskap deles og deltakere får anledning til å drøfte relevante problemstillinger og forskningsresultater.</p>
<p>VRI – Virkemidler for regional FoU og innovasjon</p>	<p>VRI er Forskningsrådets særskilte satsing på forskning og innovasjon i norske regioner.</p> <p>VRI skal bidra til å fremme innovasjon, kunnskapsutvikling og verdiskaping gjennom regional samhandling og en forsterket FoU-innsats i og for regionene.</p>
<p>DEMOSREG – Demokrati, styring og regionalitet</p>	<p>DEMOSREG skal stimulere til økt kunnskap om lokale og regionale konsekvenser av nasjonale og internasjonale utviklingstrekk i forhold til samfunnsdeltakelse, bosetting, tjenestetilgjengelighet, næringsutvikling og identitet. Særlig vekt legges det på politikk- og styringsrelevant forskning. Dette innebærer både forskning om politikken innhold og virkninger, og forskning som grunnlag for politikk- og styringsutforming.</p>

Vedlegg 4:

Fagfellevurderte artikler, VEKSTFORSK:

Prosjektet *Globally distributed knowledge networks* ved Handelshøyskolen BI (prosjektleder Eli Moen):

1. Korhonen-Sande, S. 2010. Micro-foundations of marketing orientation: influencing non-marketing managers' customer information processing. *Industrial Marketing Management*. 39(4): 661-671.
2. Moen, E., K. Lilja and C. Peterson, The Case of the Forest-based Sector Technology Platform Paper and Timber Vol. 90/No. 2/2008.
3. E. Moen, P. Maassen og B. Stensaker' Reforming Higher Education in the Netherlands and Norway – the role of the state and national modes of governance' *Policy Studies 2011* Vol. 32, No. 5.

Prosjektet *R&D, Industry Dynamics and Public Policy* ved Handelshøyskolen BI (prosjektleder Espen Moen):

1. Berglann, H, Moen, ER, Røed, K, and J.F Skogstrøm, "Entrepreneurship: Origins and Returns", accepted in *Labor Economics*.
2. Garibaldi, P., and Moen, E.R., "Job to Job Movements in a Simple Search Model". *American Economic Review* (p&p) Vol 100, no 2, May 2010, p 343-347.
3. Greaker, M. and Heggedal, T.R. (2010). Lock-In and the Transition to Hydrogen Cars: Should Governments Intervene? *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, Vol. 10 : Iss. 1 (Contributions), Article 40.
4. Riis, C., "Efficient Contests", *Journal of Economics and Management Strategy* May 2010.
5. Song, Z, Storesletten, K., and Zilibotti, F. (2011) "Growing like China". *American Economic Review*, vol. 101(1), pp. 196-233.
6. Heggedal, T.R. and Jacobsen, K. (2011): "Timing of innovation policies when carbon emissions are restricted: an applied general equilibrium analysis", *Resource and Energy Economics*, 33, 913-937.
7. Nilssen, T., and Clark, D. (2012). "Learning by Doing in Contests". Forthcoming, *Public Choice*.

Prosjektet *Understanding innovation in a globalizing economy: the Norwegian case* ved Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning – NIFU (prosjektleder Olav Spilling):

1. Ebersberger, B., & Herstad, S. (2011). Go abroad or have strangers visit? On organizational search spaces and local linkages. *Journal of Economic Geography*, doi: 10.1093/jeg/lbq057
2. Ebersberger, B., & Herstad, S. (2011). Product innovation and the complementarities of external interfaces. *European Management Review*, DOI: 10.1111/j.1740-4762.2011.01014.x.
3. Karlsen, J., Isaksen, A. & Spilling, O. R. (2011). The challenge of constructing regional advantages in peripheral areas. The case of marine biotechnology in Tromsø, Norway. *Entrepreneurship & regional development* Vol 23, Nos 3-4, p235-257

4. Isaksen, A. & Karlsen, J. (2010). Different modes of innovation and the challenge of connecting university with industry. The analysis of an STI and DUI based regional industry in Norway. *European Planning Studies*, 18, 12: 1993-2008
5. Johnsen, I. (2011). Formal project organisation and informal social networks. Regional advantages in the emergent animation industry in Oslo. *European Planning Studies*, 19, 7: 1165-1181
6. Isaksen, A. and Karlsen, J. (2013), Can small regions construct regional advantages? The case of four Norwegian regions. *European Urban and Regional Studies*, 20, 2: 243-257
7. Godoe, H., J. Vigrestad, R. Miller (2011), Fuzzy Front End and commercialization: Cross-cultural differences, similarities and paradoxes in innovation strategies and practices. *Journal of the Knowledge Economy*, DOI 10.1007/s13132-012-0146-z

Vedlegg 5:

Artikler fra sluttkonferansen i januar 2012:

5a. *Snever norsk innovasjonsforståelse*. Publisert på satsingens nettsider.

5b. *Den klassiske entreprenøren: En mann på ca. 50 år*. Publisert på satsingens nettsider.

5c. *Ledighet gir nyskaping*. Publisert i Finansavisen 27.1.2012.

- Snever norsk innovasjonsforståelse

Innenfor helse-, omsorgs- og miljøteknologi skapes det mange innovasjoner, noe som gjenspeiles i de respektive departementenes engasjement i innovasjonspolitikken. Andre departementer blir nå utfordret fra forskerhold på å være mer aktive i oppfølgingen av innovasjonsmeldingen.

Olav R. Spilling, forsker ved NIFU, trakk opp noen utfordringer for norsk innovasjonspolitikkk under sitt innlegg på Forskningsrådets forsknings- og innovasjonspolitiske konferanse i forrige uke. Han understreket spesielt betydningen av at Olje- og energidepartementet involverer seg i innovasjonspolitikken, ettersom de representerer Norges desidert viktigste næring.

– Uten engasjement fra alle sentrale departementer, kan vi da snakke om at Norge fører en horisontal innovasjonspolitikkk, spurte Spilling.

Mangelfull begrepsforståelse

En bredt basert innovasjonspolitikkk innebærer felles forståelse av innovasjonssystemet, som inkluderer alle organisasjoner og institusjoner som understøtter læring og innovasjon. Det innebærer også en bred forståelse av begrepet innovasjon, både teknologibasert og erfaringsbasert innovasjon.

– Det skjer utrolig mye spennende innovasjon innenfor olje- og gasssektoren, og på flere områder er vi fremst i verden. En slik innovativ næring må sette et enda sterkere preg på innovasjonspolitikken, mente Spilling.

Svakheter i innovasjonspolitikken

Spilling trakk frem det han mener er flere svakheter ved dagens innovasjonspolitikkk. Blant annet savner han en klarere strategi innenfor offentlig sektor. Innovasjon er for eksempel ikke viet særlig oppmerksomhet i Stortingsmelding nr. 36, «Det gode innkjøp».

– Strategien om hvordan vi skal fremme mer forskning i næringslivet fremstår også som mangelfull. Dette gjenspeiles i at FoU-innsatsen i næringslivet har stått stille siden 2008. Uklart er også arbeidet rundt kommersialisering av forretningsideer. Dagens virkemidler for å fremme innovasjon har dessuten klare svakheter, for eksempel mangel på såkornkapital og tilskudd til innovative bedrifter i sentrale strøk.

Klyngetenkningen dominerer debatten

Spilling fikk støtte av professor Bjørn Asheim fra CIRCLE ved Lunds Universitet i Sverige.

– Våre nordiske naboer, som internasjonalt rangeres langt høyere innenfor både konkurransekraft og innovasjonsevne, jobber målbevisst med å utvikle et sterkt og dynamisk innovasjonssystem – som favner bredt. Her hjemme synes jeg det er altfor mye fokus på klynger, at vi skal tilrettelegge for innovasjonen i kun et fåtall utvalgte næringer, sa Asheim.

Learning by doing i Norge

Aashelm trakk frem at innovasjonen i Norge først og fremst er erfaringsbasert, såkalt DUI. Det betyr at mye av nyskapingen skjer i relasjonen mellom produsent og krevende kunder. Denne innovasjonen bygger på intern kompetanse av høyt kvalifiserte medarbeidere, og er en type innovasjoner som er et resultat av praktiske utfordringer, for eksempel i forbindelse med feltutbygginger offshore.

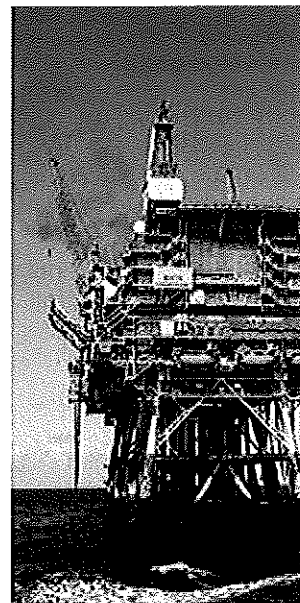
– Det er anslått at omkring 30 prosent av norsk olje- og gasssektor bruker fire prosent eller mer på FoU – en betydelig andel – men det aller meste av denne innovasjonen er erfaringsbasert innovasjon.

Norge versus Danmark

Hos våre nordiske naboer er det langt høyere innslag av teknologibasert innovasjon som har til hensikt å bidra til ny kunnskap, uten at dette er direkte relatert til konkrete utfordringer. Denne type innovasjon har ofte utspring fra universitets- og høyskolesektoren. Direktør Rolf Røtnes i DAMVAD Norge har sammenlignet innovasjonspolitikken i Norge og Danmark.

– Sammenlignet med Danmark har Norge svært mange forskningsinstitutter. Mens instituttene i Norge utgjør 43 prosent av alle FoU-aktørene, er denne sektoren i Danmark på fattige syv prosent. I Danmark er det også utenkelig at staten skal gi økonomisk støtte til bedrifter direkte. Her foregår dette nesten utelukkende gjennom universitets- og høyskolesektoren, fortalte Røtnes.

Røtnes oppfordret Danmark og Norge til å nærme seg hverandre. Norge bør i større grad fremdyrke teknologibasert innovasjon, mens Danmark utvilsomt kan dra mer nytte av erfaringsbasert innovasjon. Å kombinere disse to, skaper et robust innovasjonssystem, slik Kina nå satser målbevisst på.

Olje- og gassindustrien er en innovativ næring som bør sette tydelig preg på norsk innovasjonspolitikkk.

Direktør Rolf Røtnes (Foto: ...)

Norges forskningsråd har flere forskningsprogrammer som alle bidrar til kunnskapsutvikling for forsknings- og innovasjonspolitik. Da programmene VEKSTFORSK, FORFI, VRI, MER og DEMOSREG arrangerte en stor forsknings- og innovasjonspolitisk konferanse den 25. og 26. januar i år, favnet temaene og diskusjonen bredt: Nye metoder for å måle resultater og effekter av forskning og innovasjon, forskningsresultater om entreprenørskap i Norge og det norske innovasjonssystemet og den norske innovasjonspolitikken sto i fokus. Konferansen samlet 180 deltakere.

Svein Øvergaard)

Skrevet av:
Synnøve Bolstad
Publisert:
06.02.2012
Sist oppdatert:
03.01.2013

Se også

Må vise at forskning lønner seg
Den typiske entreprenøren
VEKSTFORSK
VRI
FORFI
MER
DEMOSREG

Dokumenter

Olav R. Spillings presentasjon (PDF-286.8 KB)
Bjørn Ashelms presentasjon (PDF-183.1 KB)
Rolf Røtnes presentasjon (PDF-881.8 KB)

Kontaktpersoner

Janicke Anne Glæver

Den klassiske entreprenøren: En mann på ca. 50 år

Langt flere menn enn kvinner starter selskaper, og det er spesielt i aldersgruppen 45-60 år vi finner de fleste entreprenørene. Utdannelse, bransjetilhørighet eller økonomi forklarer i liten grad denne kjønnsforskjellen. Andelen entreprenører blant mennene er tre ganger høyere enn blant kvinnene. Det er særlig familieetablering og barn som påvirker kjønnet forskjellig.

Når menn får familie og barn, øker sannsynligheten for at de blir entreprenører. Blant kvinnene er tendensen motsatt. Deres sannsynlighet for å bli entreprenører øker først når de er 45-50 år, altså når barna er ute av huset, i følge professor ved Handelshøyskolen BI, Espen R. Moen.

På Forskningsrådets forsknings- og innovasjonspolitiske konferanse den 25. og 26. januar i år, la Moen frem ferske forskningsresultater om hvilke faktorer som påvirker graden av entreprenørskap i Norge.

Funnene er hentet gjennom statistiske data fra perioden 2000-2005.

Kognitive evner

Lavt utdannede entreprenører har høyere kognitive evner enn personer med tilsvarende utdanningsnivå, men som er ansatt i en virksomhet. Det viser resultater fra doktorgradsstipendiat i prosjektet, Jens Fredrik Skogstrøm.

Tilsvarende er i liten grad tilfelle for de høyt utdannede.

Ingen bevis for at FoU fremmer entreprenørskap

Studerer vi hvilke utdannelser som fremmer flest entreprenører, skiller tre yrker seg ut: Frisører, tannleger og veterinærer.

Et stykke bak disse kommer terapeuter, jurister, leger og yrker innenfor byggsektoren. Utdannelser på masternivå, eksempelvis innenfor økonomi, IT, psykologi og vitenskap fremmer få entreprenører.

Det er altså like sannsynlig at personer med kun videregående skole starter egen virksomhet som universitets- og høyskoleutdannede.

- Vi har ikke funnet noe som tyder på at FoU er viktig for å fremme entreprenørskap, men å konkludere med dette er å gå for langt, sa Moen.

- Metoden som er benyttet for å fange opp entreprenørene, får ikke frem de virkelig tunge entreprenørene, rett og slett fordi antallet av dem er for få. Her tenker jeg på forskere som starter innovative, forskningstunge selskaper med stort potensial, også internasjonalt. Skal vi finne disse entreprenørene, samt kartlegge deres karakteristika, må vi forske mer, sa Moen.

Arbeidsledighet fremmer entreprenørskap

I denne sammenheng er det interessant å vurdere andre faktorer som fremmer entreprenørskap, for eksempel arbeidsledighet. Lykkes entreprenører som startet selskaper som en konsekvens av at de mistet jobben?

- Vi vet, både gjennom nasjonal og internasjonal forskning, at arbeidsledighet har en tendens til å fremme entreprenørskap, forteller seniorforsker ved Frischsenteret, Knut Røed.

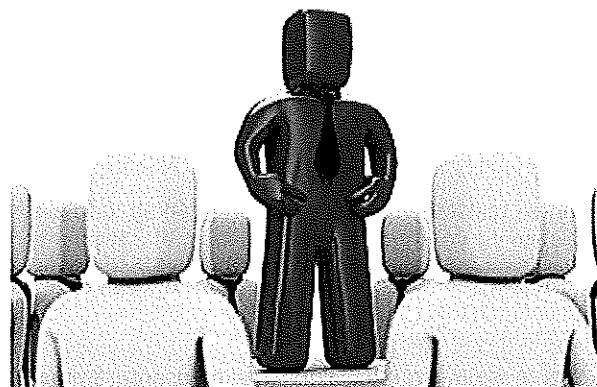
- I studiet vårt har vi sett på effekten av arbeidsledighet som en konsekvens av at virksomheten går konkurs. Utvalget har bestått av 150.000 ansatte i privat sektor, alle under 50 år, som gjennom hele 2001 jobbet i firmaer med minst 25 ansatte, sier Røed.

Studien som ble gjort i 2005 viste en rekke spennende funn.

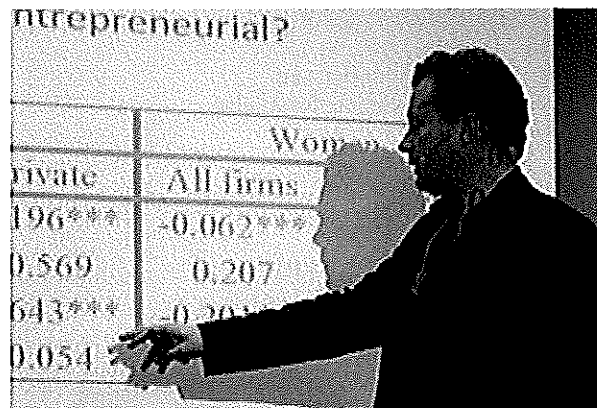
Arbeidsledige menn blir oftere entreprenører

For menn økte sannsynligheten for at de ble entreprenører med 4,8 prosentpoeng når i de mistet jobben.

Videre ble 56 prosent av alle overganger fra fulltidsjobb i privat sektor til entreprenørskap, for menn forårsaket av

Den typiske norske entreprenøren er en mann på ca. 50 år. (Illustrasjon: Shutterstock)

Professor Espen R. Moen. (Foto: Sven Øvergaard)

at de mistet jobben.

Blant kvinnene økte sannsynligheten for å bli en entreprenør med 2,3 prosentpoeng når de mistet jobben. Her ble 68 prosent av alle overganger fra fulltidsjobb i privat sektor til entreprenørskap blant kvinner forårsaket av at de mistet jobben.

"Proaktive" entreprenører lykkes best

Røed og kollegaene hans studerte også hvordan «reaktive entreprenører», altså dem som ble entreprenører fordi selskapet de jobbet i gikk konkurs, gjorde det i forhold til «proaktive entreprenører», de som kom fra stabile eller voksende selskaper.

Her lå den gjennomsnittlige årsinntekten blant de proaktive entreprenørene noe høyere enn blant de reaktive; 554.000 kroner mot 475 000 kroner i snitt.

I perioden 2001 til 2005/2006 hadde også de proaktive entreprenørene bedre lønnsutvikling. Deres årsinntekt vokste i snitt med 152.000 kroner, mot de reaktive som faktisk opplevde en nedgang i lønnen på 60.000 kroner.

-- Studien fastslår av tap av jobb er en viktig katalysator for entreprenørskap, men de entreprenørene som kommer fra stabile og voksende selskaper ser ut til å lykkes bedre enn dem som starter selskaper på grunn av jobbtap i forbindelse med konkurs. Imidlertid må vi legge til at også de reaktive entreprenørene gjør det rimelig bra, sier Røed.

Norges forskningsråd har flere forskningsprogrammer som alle bidrar til kunnskapsutvikling for forsknings- og innovasjonspolitikk. Da programmene VEKSTFORSK, FORFI, VRI, MER og DEMOSREG arrangerte en stor forsknings- og innovasjonspolitisk konferanse den 25. og 26. januar i år, favnet temaene og diskusjonen bredt: Nye metoder for å måle resultater og effekter av forskning og innovasjon, forskningsresultater om entreprenørskap i Norge og det norske innovasjonssystemet og den norske innovasjonspolitikken sto i fokus. Konferansen samlet 180 deltakere.

Skrevet av:

Synnøve Bolstad

Publisert:

31.01.2012

Sist oppdatert:

14.02.2012

Se også

Må vise at forskning lønner seg

- Snever norsk innovasjonsforståelse

VRI

FORFI

MER

DEMOSREG

Presentasjoner

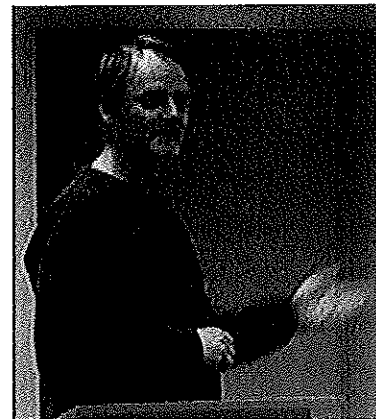
Espen R. Moen (PDF-610.2 KB)

Knut Røed (PDF-189.6 KB)

Mirjam van Praag (PDF-664.1 KB)

Kontaktpersoner

Janicke Anne Glæver

Seniorforsker ved Frischsenteret, Knut Røed (Foto: Sven Øvergaard)

FORSKNINGS- OG INNOVASJONSPOLITIKK VIL HA BEDRE VELFERDSORDNINGER

Lengde betyr mindre enn typen utdannelse - NOEN TRENGER ET SPARK BAK: Seniorforsker Krut Reed ved Frisch-senteret. FOTO: ABE STRÅM

Ledighet gir nyskaping

FORSKNING: De fleste entreprenørselskaper blir startet opp etter at grunderen har mistet jobben ufrivillig.

BENDIK HAUG AURDAL
REDAKTØR I FINANSAVISEN

Halvparten av mennene og 70 prosent av kvinnene blir entreprenører fordi de mistet jobben. Men av dem som blir ledige, er det fortsatt bare 6,7 prosent som blir entreprenører. Det ønsker professor Espen R. Moen fra Handelshøyskolen BI og seniorforsker ved Frisch-senteret Knut Reed å gjøre noe med.

– Entreprenørrollen er viktig fordi den har med hvordan fremtidig næringsliv og bedrifter ser ut. En tanke er å innføre bedre velferdsordninger for entreprenører og i større grad la dem være en del av trykkesystemet, sier Moen.

Ledighetstrygd
Blant dem som går på ledighetsstrygd er det et voldsomt sprang når perioden man har krav på sta-

nad etter mistet arbeid nærmer seg slutten.

– Dels kommer det nok av at noen utsetter å komme i gang med sine forsøk på å starte egen virksomhet så lenge de har en dekning med dagpenger. Det kan også komme av at det er når man nærmer seg slutten at man får et spark bak til å komme i gang. Men jeg vil understreke at det ikke er mange som når disse grensene på to og tre år i dagpengesystemet, sier Reed.

BI-professor Espen R. Moen forteller at systemet, slik det er lagt opp i dag, er et godt utgangspunkt for entreprenører, men vil gjerne se det videreført.

– Man har et system hvor arbeidsledige har en mulighet til å motta dagpenger og samtidig jobbe i egen bedrift. Vanligvis har du ikke lov til å jobbe og motta dagpenger.

Det tror jeg er en av grunnene til at vi ser at mange starter opp mens de er arbeidsledige. Å ha entreprenørkurs for arbeidsledige kan være en god idé, sier han.

Gode basiskunnskaper
Forskernes resultater viser også at lengden på utdannelsen ikke betyr mye. Det kommer mer an på type utdannelse. Moen mener et generelt godt kunnskapsnivå, enten du har høy eller lav utdannelse, er viktig for å kunne bli entreprenør.

– Før du blir entreprenør er det en god del ting du bør kunne. Du må ha et bredt spekter av kunnskap, det er ikke nok å være god i én ting. Hvis du starter en håndverkersbedrift, må du også kunne føre et regnskap. Og da må du være god i matematikk, du må kunne snakke engelsk, kunne kommu-

VIL LEGGE MER TIL RETTE: Professor Espen R. Moen ved Handelshøyskolen BI. FOTO: BENDIK HAUG AURDAL

nisere og du må kunne skrive. Handelshøyskolen BI tilbyr bachelor i entreprenørskap. Selv om BI-professor Moen ikke mener at man må ha skrevet en avhandling for å kunne bli entreprenør, mener han at mange kunne hatt godt av å ta studiet.

– En del mennesker vet de ikke helt hva det er og hvordan man går frem. Det å ha en utdanning innen entreprenørskap gjør at man vet mer av hva det er, slik at man ser på det mer som en mulighet og føler at barrierene til å bli entreprenør blir mindre.